Ч. 18 Неділя 24 січня (5 лютого) 1899. Рік IX

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої".

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.
З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Вісти політичні.

(Ґр. Тун о ситуациї. — Вісти з Болгариї. — Відносини на Филипинах і значінє доляра на Кубі.)

Віденьскі ґазети подають тепер доповненя до тої бесіди, яку виголосив президент міністрів ґр. Тун на засіданю парляментарної комісиї правиці по закритю Ради державної. Головний начерк тої бесіди ми вже подавали а тепер подаємо тут доповненя. Ґр. Тун сказав між иншим, що доки ще лиш була дуже слабонька надія, що удасть ся повести парлямент до роботи, то правительство мало обовязок держати парлямент при купі. Аж коли опозиция взяла ся до обструкциї, котра навіть недавала можности розпочати порядок дневний і коли поодинокі бесідники заповіли той стан як найбільше рішучо, мусіло правительство приступити до відроченя, хоч лиш зі взгляду на більшість, котрій годі було наказати, щоби сиділа і не робила нічого. Тепер настає для правительства пора роботи, котра єсть обдумана лиш в тім напрямі, щоби зібрати разом елементи готові до роботи. Правительство числить на напір з долини, з народу, котрий вже досить довго терпить серед теперішних обставин. Навіть социяльні демократи суть за тою роботою. Посли з правиці повинні старати ся удержати зносини з умірними елементами з лївиці і ті зносини о скілько можна розширяти та старати ся всякими можливими способами підносити діло порозуміня, бо лиш від успіху тих змагань зависить нове скликанє парляменту. Правительство не думає через довший час правити державою без парляменту, бо то не відповідає духови часу. Коли парламент буде міг зібрати ся на ново, се зависить від успіху тих заходів. Щоби дати можність до того, рішено не розвязувати, не закривати парлямент, але его відрочити.

З глухих вістий які тепер надходять з Болгариї можна би здогадувати ся, що там заносить ся на щось недоброго. Що настала якась важна і рішуча зміна се річ певна, лиш не можна докладно знати які були єї причини а так само і трудно вгадати які будуть наслідки. Радославісти, давні прихильники Стамболова, найбільші доси опозицийники прийшли до власти. Приятель Стамбова Греков став президентом міністрів. Партия попередного президента міністрів здаєсь зовсім розбита а сам Стоілов, здаєсь, готов втікати з Софії. Розійшла ся чутка, що він відгрожує ся, що коли би его потягнено до одвічальности за продайність (мабуть розходить ся о якусь болгарску зелїзницю) то він би подав вісти о положеню майна князя Фердинанда, котріби неодно роз'яснили. Здаєсь, що Стоілов хоче мстити ся на князю, котрий, коли того було потреба використав его против Стамболова і Радославова а тепер випустив з ласки. — З другої сторони, здаєсь, і в партиї Радославова настав якийсь рух — може також охота мстити ся на партиї Стоілова — бо Радославов загрозив, що уступить скоро его прихильники не будуть тихо сидїти.

Комітет Филипинців оголосив слїдуючий маніфест з Манїлї: Нарід Филипинців протестує против того, що американьске правительство не хоче комісарям, котрі займають ся розслїджуванєм положеня на Филипинах, додати репрезентантів народного правительства. Річ неможлива, щоби комісия, котрої засїданя відбувають ся виключно в Манїлї, без дружної участи народного правительства змогла добре зрозуміти теперішнє положенє на Филипинах і змаганя цїлого народу стремлячі до заведеня самоуправи.

З Гонконґ доносять, що тамтого тиждня на однім передмістю в Манїлї якийсь американьский вояк застрілив молодого Филипинця за то, що він з якимсь Хінцем розпочав на ринку бійку. Вояка за то не укарано. Батько того Филипинця з мести напав на американьску стійку поза містом і убив ножем трох Американців. Филипинець утік без вісти. Подібні убийства дїють ся на Филипинах часто а загально говорять, що Американцї визивають Филипинців. — З Вашінґтону доносять, що американьске правительство постановило прискорити висилку войска до скріпленя американьских залог на Филипинах. На Кубу вислано специяльного посланника Роберта Портера, котрий має розслїдити, чи кубаньскі войска схотять розійти ся, скоро їм Американцї заплатять 3 мілїони долярів, титулом войскової платнї. Кубанцї жадають 30 мілїонів долярів.

---

5)

ТРИ КОПАЛЬНИКИ ЗОЛОТА.

(З німецкого — А. Ґентї'го.)

(Дальше).

Пан Вільгельм Морштедт, коли приїхав предложив лист від свого брата, та відпис завіщаня і послїдного листу.

— Не знаю — сказав він усьміхаючись, — чи того стане, бо я мало знаю ся на німецких законах. Коли би потреба, то я, розуміє ся, можу поставити кільканайцять сьвідків із Сполучених держав, на доказ, що мене там всї і завсїгди знали яко Вільгельма Морштедта, хоч мене там, після тамошного звичаю, називали німецким Більом, або ще частїйше, упертим Більом, і т. п. Розуміє ся, що на то треба буде богато часу і гроший, щоби спровадити сюди тих сьвідків, тим більше, що ті люди зарабляють тепер в Калїфорнії великі гроші. Але коли конче потреба, то мусить так бути.

— Я не виджу тут конечности — сказав на то Рандольф. — Також й тут знайде ся богато людий, що Вас ще спізнають.

— Того не знаю, пане Рандольф. Бо то, бачите, я ще був хлопцем, коли звідси пішов. Я ходив через кілька літ до школи в Кіль, а до дому часто навіть на вакациї не приїзджав. За двайцять літ може чоловік дуже значно змінити ся, а мушу признати ся, що я лиш дуже мало пригадую собі мої рідні сторони. Хату, стайні, та поля ще собі пригадую, але із сусїдів я би вже нікого не пізнав. Батько не припускав нїколи мене і мого брата, коли були які гості, або коли була яка забава. Але менї здає ся, що найлїпшим доказом на то, що я той сам, єсть моя переписка з братом. Він би прецї не дав ся нікому чужому отуманити, а факт, що ми через кілька лїт писали листи до себе, здає ся менї рішучим доказом на то, що він уважав мене за свого брата.

— Без сумнїву — відповів Рандольф — то само вже найбільшим доказом, який лиш можна поставити. Я то й згадав в листах до адвоката Кампбеля в Сан Франціско; єго сумніви здавали ся менї завсїгди сьмішними.

— Я не сказав би, що они сьмішні; а чи вільно Вас спитати, чи Ви знайшли мої листи межи паперами мого брата?

— Нї, Ваш брат казав менї одного разу, що він Ваших листів собі не ховав; а що Ви заєдно вандрували по сьвіті, то він лиш тілько знав, що Ви в Калїфорнії. Длятого й було потреба шукати Вас оповісткою в ґазетах.

— Шкода, що він їх не ховав, пане Рандольф, бо в такім случаю міг би я Вам сказати, що в них написано, а то був би ще більший доказ, що я той сам.

— Того зовсім не потреба, пане Морштедт. Факти, що пан Фридрих Морштедт признав Вас своїм братом, що Ви маєте листи від него і що Ви зараз на оповістку в калїфорнїйскій ґазеті зголосили ся, а відтак і то, що Ви пригадуєте собі децо з Вашого житя в Кіль, суть достаточними, щоби усунути всякі сумніви. При Вашім повороті желаю Вам щиро всякого щастя. Ви дістали, розуміє ся, лиш короткий випис із завіщаня Вашого брата, а тепер схочете довідати ся близших постанов. Маєтність Найгоф переходить на его сина а вам припадає сума в цїнних паперах так само велика, як вартість сеї маєтности, так, що коли схочете, зможете купити собі таку саму маєтність.

— А який же той мій братанич, пане Рандольф? — спитав Морштедт.

— Я видів его всего лиш два, чи три рази там в Найгофі, та й не конче звертав на него увагу; але він хороший собі хлопець і буде з него красний мужчина. З того, що єго батько раз при нагоді менї говорив, виходить, що єго вдача зовсім така як Ваша. Непосидющий, знає кождісеньке місце на горбах в сусїдстві, і хоч єму ледви двайнацять лїт, уміє вже дуже добре їздити верхом і знаменито стріляти. Він трохи пустий, але его батько казав, що у него добре серце і великі здібности, жалував ся лиш на то, що він так само як і Ви трохи палкий та упертий.

— Мій брат не повинен був вибирати мене на опікуна, пане Рандольф.

— Та й то казав, пане Морштедт, коли писав завіщанє. Але Ваш брат сказав на то, що Ви вже без сумнїву стерли собі роги і зможете его сина лїпше оцїнити і повести, як хто инший.

— Буду старати ся, щоби его довірє оправдало ся, пане Рандольф. Я досить натерпів ся через мій упір і научив ся панувати сам над собою. Будьте спокійні, я не буду без серця для него.

— Чи поїдете зараз до маєтности Найгоф, пане Морштедт?

Новинки.

Львів дня 4-го лютого 1899.

— **Є. Е. п. Намістник** ґр. Лев Пінїньский виїздить нинї на кілька днів до Відня.

— **Учительскі семинариї в Галичинї.** Семинарий учительских мужеских було в Галичинї в р. 1897/8 разом 9, іменно: в Кракові, Тарнові, Ряшеві, Львові, Станиславові, Тернополи, Самборі, Коросні і Сокали. Учеників записаних було разом 2.226. Найчисленнїйша була львівска, бо числила на початку року 365 учеників і тернопільска, бо числила 313 учеників; найнизше численна була коросняньска з 125 учениками і сокальска з 137 учениками. Дві послідні мали головно длятого меншї числа учеників, бо заложені доперва перед трема роками, не мали ще четвертого курсу. При кінци року було учеників 1986. Убуло 237, між тими на курсї приготовляючім 79. В тім загальнім числї 2.226 записаних учеників було римо-кат. 1.516, греко-кат. 593, еванг. 3, жидів 114. Лиш в Тернополи переважало число учеників греко-кат. 136 над римо-кат. 133 і в Сокали 71 над 62. — Учеників жидів записаних було більше лиш в Тернополи 44, в Станиславові 23 і у Львові 22. Семинарий жіночих було три, іменно: в Кракові, Перемишли і Львові. Записаних було взагалї 690 учениць. Межи тими було 586 римо-кат., 85 греко-кат., 1 еванг. і 17 жидівок, при кінци року лишилось 667. Убило лише 23. Щодо результату клясифікациї в семинариях мужеских з 1898 р. клясифікованих, репробовано 202, т. є. 10·1%, в семинариях жіночих з 667 учениць репробовано 5, т. є. 0·75%. Стипендистів в семинариях мужеских було з фонду краевого 1.021 і ті одержали загалом 74.000 зр., з фонду державного 336 учеників і ті одержали загалом 30.000 зр. В семинариях жіночих стипендисток було загалом 252 і ті одержали разом 16.000 виїмково лиш з фонду краевого. Іспит кваліфікацийний до шкіл народних складало в р. 1897/8 мужчин 237, (більше о 40 як в роцї попереднїм), женщин 304 (менше о 5). Признано патенти кваліфікацийні 210 мужчинам і 280 женщинам, разом 490. Крім семинарий публичних є одна приватна у Львові. Наука відбуває ся тут зовсїм після статута орґанізацийного семинарий публичних. В других містах як в Ярославі, Ряшеві, Станиславові, Стрию суть також приватні заведеня наукові жіночі, устроєм своїм і пляном науковим зближені значно до семинарий публичних, они улекшують ученицям приготоване до іспитів зрілости. Належить згадати о інтернатах п. и семинариях. В р. 1797/8 було у всїх інтернатах мужеских 361 учеників, в роцї біжучім зросло число до 539, о 176 більше, в інтернатах жіночих було 116, а в 150, більше о 34.

— **Майже чудом** виратували ся подорожні, що перед тижднем їхали з Гадікфальва на Буковину до Румунії. В ночи вийшов із згаданої стациї львівский особовий поїзд. Шлях там підносить ся значно в гору, взглядно від противної сторони сильно спадає. В хвили, коли поїзд львівский пускав ся як-раз цїлою силою пари під гору, виринув з противної сторони тягаровий поїзд спускаючись в долину. Стріча була нехибна і катастрофа висїла над головами подорожних особового поїзду. На щастє машинїст львівского поїзду спостеріг ще на час грозячу небезпечність і давши противну пару завернув на стацию. Ледве що тут пригнав, а вже за ним надбіг тягаровий поїзд, котрого ніяка людска сила була би не здержала на стрімкім спадї шляху.

— **Нагла смерть.** Дня 1-го с. м. по полудни привіз Матвій Кузїв з Сайкова 60-лїтного селянина Івана Мудрого тяжко хорого на леґки до Львова, аби відставити его до шпиталя. З зелїзницї відвозив Кузїв хорого електричним трамваєм, однако Мудрому так зле зробило ся, що він в возї зімлїв. В наслідок того віддано его до ратункової стациї, котра відослала Мудрого своїм возом до шпиталя. В дорозї до шпиталя Мудрий помер, а комісарият міский віддав тїло помершого до трупарнї. Іван Мудрий полишив жінку і пятеро дїтий.

— **Убийство.** В ночи на 2-го лютого найдено в готели Ґольдштайна в Тернополи якусь Марию Воляньску неживою. Она ночувала з поліциянтом Коробієм, котрого яко підозріного о убийство арештовано.

— **Звірский злочин.** На кольонії Стуартбурн в Канадї убили галицкі переселенцї Симеон Чубей і Василь Гущак, родом з Іваня пустого в Галичинї, свого сусіда, також Галичанина Василя Боячка і его четверо дїтий в вицї 4, 6, 8 і 10 лїт. Убийства допустили ся, щоби забрати у Боєчка 50 долярів. Тїла убитих були страшно порубані сокирою. Виновників арештовано.

— **Велика зелїзнича катастрофа** лучила ся на лїгайскім зелїзничім шляху в Америцї. Погибло 17 людий, а около 50 потерпіли покалїченя. Між убитими були і галицкі переселенцї Теодор Стекля з Монт-Кармель і Анна Вретяк з Шенандоа.

— **Велике збіговище** викликав передвчера на Бернардиньскій площи у Львові якийсь чоловік, правдивий турецкий сьвятий, бо крім чобіт, шапки і короткої сорочки не мав на собі нїчого більше. Остаточно відставлено его до поліциї, де сконстатовано, що то божевільний, який імовірно утїк з якогось лїчничого заведеня.

— **Тунель під горою Сімпльон** в швайцарских Альпах, котрого будова розпочала ся недавно, буде мати 20 кільометрів довжини, отже буде найдовший з усїх, які доси побудовано, бо тунель під горою Мон Сені має лиш 13, а тунель під горою сьв. Ґотгарда 15 кільометрів. Аби згаданий тунель вибудовати, треба вивезти 4 міліони тон (тона має 1000 кільограмів) каміня. Як поступила в послідних лїтах штука будованя тунелів, доказує слїдуюче порівнане: кільометер тунелю під Сімпльон буде коштувати 3 міліони франків і буде потребувати 3 місяцї часу, а кільометер тунелю попід Мон Сені — перед 30 лїтами — коштував 6 міліонів франків і вимагав 12 місяців працї. Як знов підприємцї певні своєї роботи, доказує обставина, що згодили ся на кару 5000 франків за каждий день спізненя у викінченю тунелю.

— **Велика експльозия пороху** лучила ся в містї Ганґчав в Хинї — як доносять до нїмецких ґазет. — Іменно вилетїв там у воздух магазин пороху, при чім погибло майже 5000 людий. У військовім таборі, що містив 1500 людий, а був недалеко магазину, всї погибли до одного, між ними і один ґенерал. На три кільометри довкола повалили ся всї доми, під котрими погинули цїлі родини. Між жертвами нема нї одного Европейця.

— **Помер** в Кракові Юлїй Коссак, знаменитий польский маляр в 74-тім роцї житя; — в Луцї коло Самбора Денис Грабиньский, ц. к. судия повітовий, в 41-ім роцї житя дня 1-го лютого с. р.

Господарство, промисл, торговля, гиґієна і вихованє.

Добрі ради.

— В и б і р н а с і н я і е г о с в о й с т в а. На насінє треба вибирати зовсїм чисте і здорове зерно; оно повинно бути велике, повне, блискуче і без запаху. Чим більше і тяжше

— Нї, поїду завтра ще до Гамбурґа. Треба насамперед зовсїм на ново уладити ся. Також було би менї дуже мило, як би Ви дали знати до Найдорфу, що я вернув. Бо то, бачите, неприятно приходити до когось несподївано і аж пояснити ким ся есть.

— А може схочете завіщанє переглянути?

— Нї, пане Рандольф; на то буде ще пізнїйше досить часу.

— А може Вам потреба гроший, пане Морштедт?

— Нї, дякую Вам, у мене єсть досить. Я мав в копальнях золота красні доходи під ту пору, коли ваші листи мене сюди взивали, і длятого маю досить гроший.

— Маю надїю, що будете нинї у мене на обідї.

— Дякую Вам дуже; я би дуже радо користав з Вашого запрошеня, але зі мною єсть моя жінка, котру я лишив в гостинници.

— О дїйстно, я не знав — —

— Що я жонатий? От видите, вже від кількох лїт. Я не уважав то за відповідне доносити о тім мому братови, бо він би був тогди ще більше наставав на мене, щоби я приймив его благородне предложенє.

— Дуже би нас то тїшило, пане Морштедт, як би Ви привели з собою і свою жінку.

Так і стало ся. Морштедтова жінка була з лиця темної барви, як здавало ся, з мехіканьского або іспаньского роду і говорила по нїмецки але з таким наголосом як люди чужі. Мусїла колись бути дуже красна, але лице у неї згрубіло і видко було по нїм якусь утому, а то зробило неконче добре враженє на жінку невістку і на самого Рандольфа. Она говорила мало і здавало ся, як би була нервозною і як би чогось ніби не своя.

Минув якийсь час, заким Морштедт явив ся в своїй маєтности. Поїхав до Кіль, щоби там відвідати свого братанича, котрого на жаданє покійного его батька там умістили. За тиждень по тім мали розпочинати ся вакациї і Гуґо урадований довідав ся, що его стрий і стрийна виберуть ся в подорож для розривки і що він поїде з ними.

Гуґо тїшив ся дуже своїм стрийком та розповідав з гордостию своїм приятелям о его пригодах в краю золота і між Індиянами.

Підчас лїтних вакаций їздив Гуґо зі своїм стрийком і стрийною до Швайцариї і Італії. До своєї стрийни він не так був привязаний, як до стрийка, котрий дуже ним займав ся, показував все, що де було займавого і умів так розповідати, що аж цїкавість брала слухати.

Около різдва мали вернути до своеї маєтности. Стрий казав, що хотїв би дуже пізнати ту маєтність і слухав уважно, коли Гуґо про ню розповідав. Він пригадував собі той став, де з его батьком ловив рибу і старого ставничого Ґребена, що возив їх човном, коли нараз настала буря, що викинула їх на якийсь остров і они мало що не потопили ся. Він дуже утїшив ся, коли довідав ся, що старий Ґребен жиє, що Іван, котрий сїдлав їм куцики, тепер візником а Пилип що був хлопцем до роботи в городї, став тепер старшим городником.

Також не без цїкавости слухав він, як Гуґо розповідав ему, що пан-отець і его сестра Гальшка ще жиють, та висказав свою радість з того, що побачить тих людий, котрих знав ще хлопцем. Була то дїйстно знаменита подорож вакацийна. Наконець сказав стрий, що пора вертати домів. Гуґа відвезли до Кіль. Коли паньство приїхали до маєтности, де їх ще не сподївали ся, став Морштедт зараз дуже любленим. Ледви що вийшов до хати, як зараз казав закликати до себе візника Івана і привитав ся з ним дуже сердечно.

— Я би тебе був нїколи не пізнав, Іване — сказав він. — А ти би мабуть і мене не пізнав?

— Нї, пане, менї здає ся, що нї. Ви тогди були ще молоденьким паничем. Нї, я би Вас таки дїйстно не пізнав.

— Ба, ба, двайцять лїт то богато часу. Але які то ми тогди збитки виробляли! Пригадуєш ще собі, як то ми щурів ловили в старій шопі? А як ти тогди ревів, коли тебе щур укусив в ухо!

— Правда, правда, ще собі пригадую; небіжчик пан нераз о тім згадував та сьміяв ся.

— А пригадуєш собі, як то одного разу мій брат і я поубирали ся в простирала і тебе так напудили, що ти мало не вмер?

— Чому би нї? пригадую собі; то були дїйстно великі збитки.

— Ну, то не було красно, Іване. Але я тїшу ся з того, що по тільки роках виджу тебе знову при добрім здоровлю. Як я чув, то і Пилип ще тут і вийшов на старшого городника. Ходи зі мною до него, а тимчасом моя жінка перебере ся.

Пилипа не треба було довго шукати і він так само як Іван, тїшив ся дуже з того, що новий пан так собі добре его пригадує. По довгій розмові з ним, вернув Морштедт до хати на обід.

Можете собі піти — сказав він до слуги, котрий приносив страви. — Я через двайцять лїт відвик від того, щоби менї хтось при столї услугував, отже й тепер не потреба.

Коли слуга замкнув двері за собою, поклав Морштедт вдоволений вилки і ніж на стіл

насіне, тим ліпші і красші будуть з него нові ростинки. Сгухле зерно або не сходить або дає лиш слабенькі ростини, легке зерно або поломане при молоченю майже завсігди не сходить. Щоби мати добре насіне, треба ще перед жнивом вибрати на поле таке місце, з котрого зерно було би як найліпше на засів. То місце повинно бути чисте від бурянів та хопти, без головні і ржи в збіжу; стебла повинні бути сильні а колосе дорідне. На сім місци повинно зерно зовсім доспіти на пни, і єго треба за суха звести та переховувати в сухім і продувнім місци. Збіже на насіне найліпше молотити ціпом і не вимолочувати єго зовсім, щоби тим способом висортувати чільнійше зерно від утлійшого. Машинами молочене збіже має часто покришені і потирані зерна, нездібні на насіне. Вимолочене зерно треба відтак розсортувати не лиш що-до єго величини, але й що-до ваги а наконець треба єго розгорнути тонкою верствою, пересушити і держати в сухім, продувнім місци та часто розгортати. Однакож не треба збіже довго держати на насіне, бо оно тратить силу кільченя. Ввагалі можна сказати, що насіне тим борше кільчить ся, чим оно молодше. Жито тратить найборше силу кільченя, овес задержує єї найдовше. Многі досьвіди показали, що жито, просо, ячмінь і кукурудза задержують силу кільченя через 2 роки; пшениця, овес, ріпак, через 3 роки; лен, коноплі, гірчиця через 4 роки; сочевиця 2 роки; вика, горох, 4 до 5 літ. Лен на насіне ліпший коли старший, бо дає довше і делікатнійше волокно. Всяке купне насіне треба насамперед випробовати, чи оно добре кільчить ся, а як то зробити, розкажемо иншим разом.

— Новий лік на заразу пискову і ратичну. Доктор Лефлер, той сам, що придумав троїти польні миши заразником тифовим, винайшов в послідних часах і лік від зарази пискової і ратичної. Він збирає ту матерію, яка творить ся у недужих на ту заразу зьвірят в міхурцях на ратицях або в писку, а до неї додає ще сукровицю (воду з крови) із заражених зьвірят, а відтак ту мішанину запускає здоровим зьвірятам в кров. Той новий лік назвав др. Лефлер: „Серафтіном", і він не так лічить, як радше забезпечує зьвірята від згаданої зарази, подібно як щіплене віспи, від самої віспи. Лік той поки що ще дуже дорогий, бо малесенька фляшчинка, котра стає ледви на одну штуку, коштує около 2 зр. Але й то ще не вияснена річ, чи сей лік єсть дійстно добрим, бо при одній пробі, робленій в долішній Австриї, на хуторі коло Бруку над Литавою, заражено із 120 щіплених штук 76, а з 99 нещіплених 44 штук на ту заразу, і навіть треба кілька штук дорізувати.

— Садити дерева за глубоко або за високо завсігди не добре, бо дерева тогди нидіють та дістають всіляких хороб. Коли дерево посаджене за глубоко, так, що ще й часть пня сидить в земли, то на пни при сподї в наслідок затамованя круженя соків творить ся часто т. зв. мертвиця або ґанґрена; кора обгниває десь в однім місци аж до самого дерева і дерево зачинає гнити та дуплавіє, або й зовсім усихає. В горі знов на галузю робить ся хороба звана раком: кора зачинає ніби розрастати ся, творить ся великий ґуз, котрий серединою пукає і дерево зачинає гнити і усихати. Так само зле, коли дерево за високо засаджене, так, що коріне єго вистає ще понад землю; тогди може коріне легко бути ушкоджене і оно пускає богато пагонів а через то корона дерева не розвиває ся і кошлявіє. В однім і в другім случаю треба радити: в першім случаю, треба землю зібрати а в другім трохи підсипати. Коли старі вже дерева були зле засаджені тим способом, не богато можна їм порадити; найліпше засадити нові.

Переписка господарска.

В. М. учитель: Питане: Що то єсть? Я купив корову за 85 зр. дня 27 грудня м. р. від знакомої пані. Корова давала 8 літрів молока на раз а 24 на добу. Дня 26 січня с. р. мала тая корова теля в своїм часі а молока нема ані $^1/_8$ літра. Корм даю добрий, здоровий і до сита. Корова здорова, їсть і пє; стайня чисто удержана і видна, воздух сьвіжий. Що то може бути? Люди кажуть, що то чарівниця забрала молоко. Я сему не вірю. — **Відповідь**: Тай зле би було, як би Ви просьвітитель вірили в то, що темний нарід говорить. А преці може знаєте приповідку: „Чого дурний не знає, то вигадає". Коли темні люди чогось не розуміють і не знають чомусь причини, то зараз складають вину на чорта або на чарівницю, хоч їх на сьвіті ніколи не було і нема. В сім случаю причиною, що корова перестала давати молоко, єсть якась недуга, котрої Ви не умієте розпізнати, а що приходить ся тим труднійше, бо по загальнім стані здоровля корови тої недуги не видко, а корова — німота, не може сказати де і що єї болить. Найскорше єсть то якась недуга вимени. По нашій думці може то бути найскорше котрась із отсих недуг: 1) Жовте запалене вимени (Німці називають єго »der gelbe Galt« — руської або польської назви на ту хоробу не знаємо). Єсть то найнебезпечнійша хороба, котра як-раз находить на найліпші корови. Причиною єї єсть рід грибка (бактерий, Streptococcus), котрий єсть заразливий і може ще й другі корови заразити. На ту хоробу ліку нема. При жовтім запаленю молоко щезає дуже значно а по корові не видко, щоби она була хора. Молоко буває зразу водинсте, пізнійше стає жовтаве, показує жовті плями, і тягне ся а в смаку єсть недобре. Хороба та нападає звичайно на одну четвертину вимени а відтак переносить ся і на ціле і вимя схне (стає менше). — 2) Може бути катар вимени а вимя тогди противно до тамтої хороби пухне. Коли катар єсть острий, то вимя ціле пухне, коли-ж ні, то пухне лиш поволи, десь в однім місци. Корова їсть і пє і здаєсь бути зовсім здорова. — 3) Наконець може бути запалене вимени; корова має горячку не хоче їсти, вимя спухне. Хороба ся дасть вилічити ся, але часом одна часть вимени лишає ся тверда або нидіє або оно знов стає зовсім здорове. — 4) Наконець може бути пухлина вимени, як то часто буває більше менше у кождої корови по отїленю. Яка хороба єсть у вашої корови годі нам преці знати і давати якусь раду, длятого найліпше зробите, коли завізвете ветеринаря і єго поспитаєте. Уважайте на ознаки хороби, придивіть ся добре самому вимени і молоку, а коли ласка то по пораді ветеринаря дайте нам знати якого рода хороба.

Господар в М.: Ані проста, ані крива баба не відбере корові молока. Прочитайте собі повисшу відповідь. Хиби молока можуть бути всілякі, а причини їх лежать або в якійсь хоробі або в пашї, або в нечистім ходженю коло коров і молока.

Торг збіжевий.

Львів дня 3-го лютого: Пшениця 8·75 до 9·10 зр.; жито 7·50 до 7·75; ячмінь броварний 6·75 до 7·75; ячмінь пашний 5·75 до 6·—; овес 6·50 до 6·75; ріпак 10·50 до 11·—; горох 6·— до 6·20; вика 0·— до 0·—; насіне льняне —·— до —·—; сїмя конопельне —·— до —·—; біб —·— до —·—; бобик 5·25 до 5.50; гречка —.— до—.—; конюшина червона галицка 45·— до 55·—; шведска 35·— до 45·—; біла 35·— до 45·—; тимотка 15·— до 21·— ганиж —·— до —·—; кукуруза стара 5·25 до 5·50; нова 5·25 до 5·50; хміль —·— до —·—.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Відень 4 лютого. З Лінцу доносять, що внаслідок аґітациї німецких народовців, перейшло там 6 католиків на протестантизм.

Берно (моравске) 4 лютого. Помер тут посол до Ради державної і заступник маршалка краєвого на Мораві, др. Промбер.

Будапешт 4 лютого. Після тутешних ґазет, положене прибрало мирний характер. До авдиєнциї міністра краєвої оборони Феєрварого, в справі котрої він має нині виїхати до Відня, привязують велику вагу.

Прага 4 лютого. Студента Біберле, що застрілив в бійці ческого студента Лінгардта суд засудив на 3 місяції строгого арешту. Батько убитого зажадав 884 зр. відшкодованя.

Софія 4 лютого. Тіло княгині болгарскої буде перевезене до Филипополя і там зложене в катедрі аж до часу вибудованя мавзолея.

За редакцию відповідає: **Адам Креховецкий.**

— Ну, Льолю — відозвав ся він по іспаньски — доси все пішло добре.

— Та пішло — відповіла она в тій самій мові — але тут чогось дуже тяжко жити; я воліла би, щоби ми були вновy в Каліфорнії.

— Але там була ти все невдоволена — відповів він гнївливо. — Ти все казала, що мене нема ніколи дома, і що ти найнещаслившійша жінка на сьвіті. Тепер маєш все, чого собі жінка забажати може, великий дім, повози, коні, город, парк, отже чого ще хочеш?

Она здригнула плечима. — З часом привикну до того — відповіла она — але до тепер все для мене холодне і мертве. Я воліла би мати яку малу гациєнду там над Ріо дель Норте, лежати собі там і гойдати ся у висячій сїтці та курити папіроску або їздити з тобою верхом в гори, як сумно коротати тут свій вік.

— Дитинко, з часом і тут привикнеш, та й тут можеш мати сїтку, коли схочеш; та й циґарети можеш курити цілими днями, ти Мехіканка і ніхто не буде тобі дивувати ся. Також маєш і ґітару з собою, а коли на дворі не буде досить тепло, то буде тут теплївня, в котрій ростуть овочі і цьвіти. Можеш вибрати собі мехіканьскі ростини і там завісити собі сїтку, а тогди не потреба богато фантазиї, щоби собі уявити, що ти в гациєнді над Ріо дель Норте.

— Коли то все можеш зробити, то буде дуже красно — відповіла жінка.

— Все можна зробити, коли має ся гроші.

— Тут бодай не потребую побоювати ся, що тебе хтось застрілить. Кілько разів ти виходив з дому, хоч би й на як короткий час, я все собі гадала, що може вже тебе не побачу і що тебе може який пяний копальник золота застрілить. Тепер я вже вільна від того, і признаю ся, що я несправедливо нарікала. Буду тут щаслива з тобою. То було дійстно щасте, що ти знайшов тоті папери у того якогось неживого чоловіка в лїсі. — При тих словах она подивила ся єму остро в очи.

— Ну, тут обійде ся о тім говорити, Льолю. То було щасте; але стїни мають уши і ліпше, коли забудеш о тім, що вже минуло. Памятай лиш о тім, що я тепер Вільгельм Морштедт, котрий по двайцяти роках вернув в рідні сторони.

— Она кивнула головою. — Я того не забуду. — Ти все бувало говорив, що з мене знаменита артистка і що я умію грати свою ролю.

— Добре, добре Льолю — сказав він на то. — Чим менше будемо говорити про старі згадки, тим ліпше. — Тепер закличемо службу, бо будуть гадати, що ми спимо. — Він задзвонив дзвінком, котрий слуга поставив на стіл, заким вийшов.

— Чи ти вже роздивила ся по домі? — спитав він, коли они були самі.

— Ще мало. Стара ключниця показала мені велику комнату і сказала, що то сальон, і хорошу малу, котру назвала будуаром своєї покійної пані. Відтак виділа я також велику комнату повну книжок і поганих образів та нашу спальню і ще кілька инших.

— Ходи, перейдемо ся по комнатах, Льолю. Я мушу преці видїти. А отсе той будоар; ну, я гадаю, що він тобі сподобає ся. Тоті крісла такі мягонькі а такі легкі, як висяча сїтка. То буде твоя сьвятиня, тут можеш собі курити і грати на ґітарі, кілько схочеш. Ну, то хороший сальон, але для нас двоє трохи за великий; однакож літом, коли всї вікна будуть отворені, буде красний.

(Дальше буде)

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера. — (Телефона число 569).